

УДК 324

Осовська Д.Д.

студ. гр. Ю-119 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ В УКРАЇНІ

Визначальне значення ідеї народовладдя для становлення незалежності України зумовлено змістом Декларації про державний суверенітет України, основою якої є саме народовладдя, а також Актом проголошення незалежності України, затвердженим Українським народом на референдумі 1 грудня 1991 року. Від імені Українського народу і керуючись Актом проголошення незалежності України було прийнято й Конституцію України, яка остаточно закріпила принцип народного суверенітету і народовладдя.

Згідно зі ст. 5 Конституції, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та місцевого самоврядування. Безпосереднє народовладдя (або «безпосередня демократія») – це участь громадян України у реалізації різноманітних форм влади, їх безпосередню владну діяльність, що спрямована на вирішення важливих державних та суспільних питань, прийняття рішень, а також втілення їх в життя. [1, с. 220]

Принципу народовладдя притаманні функції, серед яких основними є такі: установча, уповноважуюча, державно-організаційна та контрольна. Саме ці функції відображають головні сторони здійснення влади народу.

Так, установча функція народовладдя – суверенне право народу на створення власної держави та зміну Конституції; уповноважуюча функція народовладдя – суверенне право народу визначати персональний склад органів представництва шляхом виборів або призначення; державно-організуюча функція народовладдя – спрямованість діяльності державного апарату на здійснення народовладдя в країні; контрольна функція народовладдя – інформування народу щодо здійснення влади та подолання нелегітимних наслідків такої діяльності.

Конституція України в третьому розділі закріпила основоположні форми народовладдя — вибори і референдум, але таких форм значно більше. До них також належать: громадські та всенародні обговорення актуальних питань місцевого і загальнодержавного рівня; збори трудових колективів; збори громадян за місцем проживання; наради загальнодержавного й місцевого значення; мітинги і демонстрації; громадські слухання, звернення громадян (петиції). [1, с. 221]

Народовладдя – це одна з найголовніших форм виразу єдності та цілісності у суспільстві, а дієвість та сила цієї єдності прямо залежить від того, яким є народовладдя, тобто його дійсність та реалізація. Тож виникає питання чи реалізоване народовладдя саме в Україні?

Нажаль, на практиці принципи народовладдя, розподілу влад, верховенства права, пріоритету прав і свобод громадян, закріплені в розділі Конституції, не знаходять свого реального втілення.

Недосконалість механізмів виборів і референдуму, конфліктна практика формування державної влади, внутрішньо суперечлива конституційно-правова модель її організації, посилена недотриманням принципів її здійснення, блокування реалізації принципу народовладдя свідчать, що як ніколи гострою політико-правовою проблемою стає здійснення ефективної установчої влади, насамперед через конституційний процес. [2, с. 280]

До головних проблем народовладдя в Україні науковці ще в 2004 році відносили такі: конфліктність у політичній системі держави; відокремленість органів державної влади їх посадових осіб від своїх виборців; невиконання політичними партіями своїх обіцянок і недотримання передвиборчих програм; недостатня гласність і контроль за прийнятими рішеннями представницьких органів; прийнятих законів і рішень всупереч інтересам українського народу; відсутність відповідальності та механізму покарання депутатів різного рівня за порушення виборчих обіцянок і не відстоювання інтересів своїх виборців; зниження авторитету та поваги до представницьких органів влади; недостатній рівень демократичної політичної культури свідомості населення і прагнення до реальних дій та змін; недостатній рівень впливу громадян на здійснення контролю за органами державної та місцевої

влади за прийнятим ними рішень і механізму їх реалізації. [3] Нажаль, на сьогодні, через 7 років, – ці проблеми залишаються актуальними.

Для подолання цих проблем необхідно об'єднатися державі та громадянському суспільству, знайти спільні інтереси, ціннісні орієнтири, мати одну основу – український народ. Громадянське суспільство як суспільство громадян, що є рівними в своїх правах, суспільство, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею заради спільного блага, є базисом держави, де держава, в свою чергу, захищає демократичні принципи самоврядування всіх недержавних організацій, які безпосередньо формують громадянське суспільство. [4, с. 44]

Усвідомити ідеал народовладдя та його соціально-правову і політичну цінність має, передусім, саме громадянське суспільство, оскільки без творчої громадянської активності, без усвідомлення своєї соціальної самоцінності та політичної першості в системі взаємовідносин «людина — суспільство — держава» цей принцип втрачає своє визначальне значення та закладений в нього потенціал.

Усвідомити реальну цінність цієї основоположної ідеї має і держава та її органи, зрозумівши, нарешті, що Український народ має свою унікальну історичну мудрість, яка дозволяє робити правильний зважений вибір у будь-якій ситуації та дієво вирішувати будь-які проблемні питання загальнодержавного та місцевого значення.

Лише тісна співпраця органів державної влади та інститутів громадянського суспільства забезпечить становлення України як дійсно суверенної, демократичної, правової держави, що посідає провідне місце в сучасному державно-організованому світі.

Таким чином, можна дійти висновку, що сучасна Україна потребує стійку демократичну владу, яка має базуватися на довірі народу та його активній участі в здійсненні державної політики. Громадяни повинні в повній мірі реалізовувати принцип народовладдя не тільки через вибори, а й через контроль виконання обіцянок, що даються партіями та кандидатами на виборах. Необхідно сприяти зустрічам депутатів з виборцями, гласному обговоренню програм партій, включенню громадян в управління державними справами і вихованню у народі громадянської відповідальності.

Для того, щоб дійти таких змін потрібно розробити законодавчу базу, яка б забезпечувала практичну реалізацію народовладдя в Україні і створила реальні механізми участі громадян в політичному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

2. Конституційно-правові проблеми організації та реалізації установчої влади в Україні: монографія / Р.М. Максакова. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2012. – 436 с.

3. Політологія: курс лекцій: Навч. посіб. – Тернопіль: Магнолія плюс, 2004. –236 с.

4. Мірошниченко Ю.Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні. Монографія. Київ: Фенікс, 2012. 359 с.